

Тітаренко Діана Сергіївна

науковий співробітник відділення впровадження психотренінгових технологій науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології Університету цивільного захисту України.

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ В ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ПРОФЕСІОНАЛА

Психологічний захист в аспекті становлення особистості професіонала є одним з компонентів соціалізації і індивідуалізації в професії та фактором прояву суб'єктивної активності.

Устаткована професійна діяльність включає в себе систему норм, установок та правил, що забезпечують цю діяльність успішністю. Тож, прийняття цих норм особистістю можна розглядати, як один з аспектів психологічного захисту від відторгнення її соціумом. При цьому психологічний захист вступає у процес формування «Я-Образу» професіонала на шляху до професійної соціалізації [1]. Стратегія захисту як відповідь на фактори фрустрації промислової середовища можуть в значною мірою впливати на особливий стиль діяльності.

Тож, професійне становлення впливає на онтогенез особистості в цілому. А психологічний захист є фактором формування уявлення себе як професіонала.

Функціональна сутність процесу психологічного захисту відносно однозначна. Людина, сприймаючи зовнішній світ, прагне пристосувати свою поведінку до змін цього світу. Доки адаптація проходить задовільно людина живе в гармонії з самою собою, але як тільки виникають розбіжності, виникає внутрішнє напруження, яке змушує змінити поведінку. Часта потреба змінювати модель поведінки, задля пристосування до зовнішнього світу, входить в конфлікт з бажанням людини до стабільності. З накопленням життєвого досвіду у людини формується система психологічних бар'єрів, які

використовуються для фільтрування інформації, що може порушити внутрішню рівновагу [2]. Хоча в цьому випадку психологічний захист використовується, як фільтр, все ж таки основною вимогою особистості є прагнення до упорядкування світу. Лише в такому випадку особистість зможе виробити стереотипи поведінки і забезпечити душевний комфорт.

Тож, за допомогою механізмів захисту особистість моделює стиль поведінки, який необхідно використовувати в тій або іншій конкретній ситуації. Використання психологічного захисту формує такі моделі професійної поведінки, які в найбільшій мірі забезпечують внутрішній комфорт.

Сучасний світ, коли доволі часто виникають якісь негаразди: вуличні сутички, розбої, терористичні акти чи надзвичайні ситуації, або щось інше, потребує формування нового типу професій, основною функцією якої є проведення військових операцій в мирний час. Виходить, що стандартна діяльність, строга дисципліна та довгий час перебування в умовах екстремальної ситуації обмежує свободу особистості, свободу її проявів і тим самим приводить до формування строго визначеної моделі поведінки. Довгий час дотримання однієї моделі поведінки проводять до неадекватної поведінки, з точки зору людей, що не знаходились в межах цих ситуацій [3].

Під впливом важких, стресогених і довгострокових умов у людини вигартовується стиль поведінки, необхідний для ситуації виживання. Використання при цьому одних і тих же механізмів психологічного захисту, які в подальшому стають механізмом подолання усіх життєвих труднощів. В умовах нормального життя ці умови захисту набирають характер системотворчого фактору діяльності, що визначає особистість професіонала.

Література

1. Субботина Л. Ю. Структурно-функциональная организация психологической защиты личности: диссертация... доктора психол наук: 19.00.03/ Лариса Юрьевна. – Москва. РГБ, 2007. – 283с.

2. Субботина Л.Ю. , Нечаева Л.Б. Понятие психологического барьера как детерминанты психологической защиты // Научный поиск/ Под ред. А.В.Карпова. – Ярославль: ЯрГУ, 2003. - С.71-76.

3. Ташликов В.А. Психология лечебного процесса / Ташликов В.А. – М., 1984. – 341 с.